

IM.STEFANA

**FUNDACJA
BATOREGO**

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Warszawa, 30 marca 2020

**Stanowisko Zespołu Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego
w sprawie potrzeby rozwiązania problemu Izby Sądu Najwyższego uprawnionej do
orzekania o ważności wyborów Prezydenta RP**

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego przyłącza się do [apelu Zespołu Ekspertów Wyborczych](#) Fundacji im. Stefana Batorego z 23 marca 2020 r. w sprawie konieczności wprowadzenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu klęski żywiołowej i tym samym odsunięcia w czasie terminu wyborów Prezydenta RP.

Jednocześnie zwracamy uwagę na potrzebę rozwiązania problemu statusu prawnego osób, które po przeprowadzeniu postępowań ukształtowanych ustawą z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa uzyskały formalnie status sędziów Sądu Najwyższego (SN) - Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, która będzie rozpatrywać protesty wyborcze w tych wyborach oraz rozstrzygać o ważności wyboru Prezydenta RP.

1. Przypominamy, że osoby powołane przez Prezydenta RP na urzędy sędziowskie w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN uzyskały formalnie status sędziów na wniosek pozbawionej przymiotu niezależności Krajowej Rady Sądownictwa, bowiem przyjęta w ustawie z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa procedura wyboru sędziów do tego organu całkowicie pozbawiła władzę sądowniczą wpływu na jego skład. Nie budzi więc wątpliwości, że obecna Krajowa Rada Sądownictwa z uwagi na upolityczniony sposób powołania jej członków spośród sędziów oraz ich zależność od obecnej władzy politycznej nie jest organem stojącym na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a zatem organem, o którym mowa w art. 186 ust 1 Konstytucji. A tylko taki organ jest uprawniony – zgodnie z art. 179 Konstytucji – do wystąpienia do Prezydenta RP z wnioskiem o powołanie na urząd sędziego, w tym również sędziego SN.

Ponadto w skład obecnej Krajowej Rady Sądownictwa wchodzi co najmniej jedna osoba, która nie spełniała – w momencie powoływania jej do tego organu – wymogu poparcia przez co najmniej 25 sędziów. Powołanie przez Sejm sędziów do składu Krajowej Rady Sądownictwa w drodze jednej wspólnej uchwały, łącznie z sędzią, który nie spełnił wymogu formalnego warunkującego powołanie w skład tego organu, oznacza wadliwość obsadzenia Krajowej Rady Sądownictwa.

2. Zwracamy również uwagę na to, że wszystkie osoby mające formalnie status sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN zostały powołane przez Prezydenta RP po przeprowadzeniu wadliwego konkursu, gdyż obwieszczenie Prezydenta RP o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym ogłoszone zostało bez wymaganego podpisu (kontrasygnaty) Prezesa Rady Ministrów. Brak kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów pod aktem urzędowym Prezydenta RP inicjującym konkursy na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego oznacza – zgodnie z treścią art. 144 ust. 2 Konstytucji – nieważność tych konkursów.

3. Należy również przypomnieć, że wszystkie osoby mające formalnie status sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN powołano wbrew postanowieniu zabezpieczającemu Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA), który wstrzymał wykonanie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z 28 sierpnia 2018 r. nr 331/2018, dotyczącej przedstawienia wniosków o powołanie sędziów SN w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (postanowienie NSA z 27 września 2018 r., II GW 28/18).

4. Zwracamy również uwagę na to, że status osób mających formalnie status sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN został zakwestionowany w dwóch sprawach zawisłych przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (sprawy o sygn. C – 487/19, C – 508/19) i sprawy te obecnie oczekują na rozstrzygnięcie.

5. Wątpliwości co do statusu osób mających formalnie status sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych zostały podniesione w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., sygn. BSA I-4110-1/20. SN stwierdził, że uchwała ta nie rozstrzyga w żadnym zakresie, jakie konsekwencje ustrojowe dla obecnego i przyszłego statusu osób powołanych na urząd sędziego mają wadliwości dotyczące sposobu ukształtowania oraz funkcjonowania procedury wskazywania kandydatów na urząd sędziego przez Krajową Radę Sądownictwa. SN wskazał jednak na oczywiste skutki tej wadliwości. Wynika z nich, że jeżeli w składzie sądu zasiada osoba powołana formalnie na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której sposób powołania nie gwarantuje prawidłowej realizacji jej konstytucyjnych zadań, to skład tego sądu jest wadliwy.

W tej sytuacji apelujemy do większości parlamentarnej oraz opozycji o stworzenie gwarancji prawnych, by prawidłowość oceny ważności wyborów prezydenckich w 2020 r. nie budziła wątpliwości. W naszej ocenie osoby mające formalnie status sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, z uwagi na wskazane wyżej wady dotyczące ich wyboru, nie powinny uczestniczyć w procesie oceny ważności wyborów prezydenckich oraz rozstrzygać protestów wyborczych. Zadanie to powinno zostać przekazane tej izbie Sądu Najwyższego, w której zasiadają sędziowie prawidłowo powołani. Wymaga to naszym zdaniem zmian ustawowych. Do rozwiązania tego problemu nie będzie wystarczające oddelegowywanie sędziów SN z innych Izb do rozpatrywania spraw należących do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Uchwała o ważności wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej jest rozstrzygnięciem, które powinno w sposób pewny i niepodważalny budować zaufanie do wyniku decyzji wyborczej obywateli. Tego rodzaju rozstrzygnięcie nie może zostać podjęte przez obecną Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN, która – z uwagi na sposób powołania wszystkich zasiadających w niej osób mających formalnie status sędziów – takim zaufaniem się nie cieszy.

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego:

dr hab. Piotr Bogdanowicz, Katedra Prawa Europejskiego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

Łukasz Bojarski, prezes zarządu Instytutu Prawa i Społeczeństwa INPRiS, były członek Krajowej Rady Sądownictwa

Jacek Czaja, prezes Towarzystwa Prawniczego w Lublinie, były wiceminister sprawiedliwości

dr hab. Monika Florczak-Wątor, profesor w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego

Jarosław Gwizdak, prawnik, działacz społeczny, członek Zarządu Instytutu Prawa i Społeczeństwa INPRiS

dr Wojciech Jasiński, adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego Uniwersytetu Wrocławskiego

dr Piotr Kładoczny, Katedra Prawa Karnego Uniwersytetu Warszawskiego, sekretarz zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Magdalena Mierzewska-Krzyżanowska, radca prawny, pracowała jako prawnik w Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, a także w latach 1993 – 1998 jako prawnik w Sekretariacie Europejskiej Komisji Praw Człowieka

dr hab. Marcin Matczak, profesor w Katedrze Filozofii Prawa i Nauki o Państwie Uniwersytetu Warszawskiego, partner w Kancelarii Domański Zakrzewski Palinka sp. k.

dr hab. Tomasz Pietrzykowski, profesor w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa Uniwersytetu Śląskiego

dr Anna Śledzińska-Simon, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Wrocławskiego

dr Tomasz Zalański, członek zarządu Stowarzyszenia im. prof. Zbigniewa Hołdy, Kancelaria Domański Zakrzewski Palinka sp.k.

prof. dr hab. Fryderyk Zoll, Katedra Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, profesor Uniwersytetu w Osnabrück

Zespół Ekspertów Prawnych działający przy Fundacji im. Stefana Batorego zajmuje się oceną przygotowywanych przez rząd i parlament zmian prawnych dotyczących ustroju państwa oraz miejsca instytucji publicznych i obywatelskich w systemie prawa. Członkowie Zespołu prowadzą monitoring projektów aktów prawnych, analizując je przede wszystkim pod kątem zgodności wprowadzanych rozwiązań z Konstytucją RP, normami międzynarodowymi i demokratycznymi standardami państwa prawa. Oceniają też stopień ingerencji przepisów w prawa człowieka i obywatela oraz kierunek zmian ustrojowych, jaki wytycza stanowione prawo.